

در نشست شورای سیاست‌گذاری سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی
راهکارهای اجرای مصوبه ۸۲۸ بررسی شد:

طراحی استاندارد ملی برای منابع آموزشی و تربیتی

سمانه آزاد

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی گفت: «گرچه در راستای آیین‌نامه اجرایی سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی قدم‌ها کوتاه و مینیاتوری برداشته شده اما آثار مثبتی در پی داشته است، به طوری که امروز توجه به منابع آموزشی مورد تأیید و استاندارد را در افکار عمومی به‌عنوان یک «امر معروف» ملاحظه می‌کنیم. دستگاه تعلیم و تربیت، مدیران آموزشی، معلمان و عمده خانواده‌ها نسبت به اینکه محتوای آموزشی و تربیتی استاندارد و مجاز را داشته باشند، حساس شده‌اند. از سوی دیگر افکار عمومی جامعه، کسانی را که نسبت به تولید و توزیع یا ترویج منابع آموزشی و تربیتی غیراستاندارد اقدام می‌کنند، به‌عنوان کسانی که مرتکب «منکر» شده‌اند می‌شناسند و این خود یک پیشرفت بوده است. البته این دسته افراد نزد وجدان خود می‌دانند که کار اشتباهی می‌کنند. ما این معنا را در رویارویی‌هایی که در ایام اخیر با آن‌ها داشته‌ایم دریافتیم که به دنبال جبران بوده‌اند.»

وی در ادامه گفت: «کنون استانداردسازی و بها دادن به تولیداتی که اثربخش و منطبق با معیارهای تعلیم و تربیت

اشاره

سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت کشور بوده است. دغدغه‌ای که سرانجام منجر به مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش در سال ۱۳۸۹ شد. براساس این مصوبه تبلیغ، ترویج و توزیع هر گونه منبع آموزشی و تربیتی در واحدهای آموزشی در سراسر کشور فقط از منابع استاندارد مجاز خواهد بود. از این رو همه بخش‌های آموزش و پرورش و نیز نهادها و ارگان‌های سهیم در موضوع، موظف به تسهیل اجرای این مصوبه هستند. در این راستا نشست هم‌اندیشی و سیاست‌گذاری در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، به ریاست حجت‌الاسلام دکتر محمدیان برگزار شد. در این نشست حاضران در جلسه به نمایندگی از نهادهایی همچون صدا و سیما، سازمان ملی استاندارد و اتحادیه ناسران به بررسی راهکارهای اجرای این آیین‌نامه پرداختند.

دسترسی به منابع آموزشی و تربیتی استاندارد، حساسیت امروز جامعه

در ابتدای این نشست حجت‌الاسلام محمدیان، رئیس

آموزش عالی، وزارت صنایع و معادن و... که در مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش سهیم هستند انتظار می‌رود که مفاد این دستورالعمل را رعایت کنند.»

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ورود منابع غیر استاندارد به مدارس را از دو جهت تبیین کرد و افزود: «بخشی از این موضوع به آموزش و پرورش و بخشی از آن به خارج از آموزش و پرورش مربوط است. به عبارت دیگر ما با معلول که کتاب تولید شده و راه یافته به داخل مدرسه است مبارزه می‌کنیم در حالی که باید علت این ترویج و علاقه‌مندی را در بیرون از آموزش و پرورش جست‌وجو کرد. به این ترتیب موضوع ماده ۶ مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش که بر تبلیغ، ترویج و توزیع منابع آموزشی و تربیتی استاندارد دلالت دارد به اعضای

حاضر در این جلسه ربط پیدا می‌کند. چرا که تبلیغ منابع استاندارد و غیراستاندارد در رسانه‌های مکتوب و دیجیتال، جراید و مهم‌ترینشان صدا و سیما اتفاق می‌افتد. از سوی دیگر مجوز انتشار محتوای آموزشی از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی صادر می‌شود. علاوه بر این برخی از ناشران تخلفاتی می‌کنند که موضوع را به اتحادیه ناشران مربوط می‌کند. حال باید با هم‌اندیشی به راه حلی در این زمینه برسیم تا ساحت تعلیم و تربیت را از این تولیدات پاک کنیم.»

حجت‌الاسلام محمدیان:
امروز توجه به منابع آموزشی مورد تأیید و استاندارد را در افکار عمومی به عنوان یک معروف ملاحظه می‌کنیم

هستند، به‌عنوان یک ارزش، و آنچه خارج از آن است امری ناپسند تلقی می‌شود. این یعنی مردم هم نسبت به این موضوع حساس شده‌اند. البته می‌دانید که هیچ کس کار بد را نمی‌تواند با همین عنوان عرضه کند، بلکه کار خود را زینت می‌دهد. لذا بسیاری از کتاب‌های غیراستاندارد با عناوین شیک و ظاهر زینت یافته منتشر می‌شوند. شاید این جلسه و نشست‌هایی از این دست باعث شود ما عمق مسئله را شناسایی کنیم و همه با هم ملتزم باشیم که ساحت تعلیم و تربیت را از پدیده‌های نامناسب و مخل نظام تربیتی پاک کنیم.»

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با تأکید بر اینکه اثرات نامطلوب کتاب‌های غیراستاندارد در آینده به جامعه لطمه خواهد زد گفت: «در تعلیم و تربیت منافع آنی نیستند بلکه آتی و دراز مدت‌اند. همچنان که مضار آن هم فوراً به چشم نمی‌خورد و سال‌ها بعد روشن می‌شود. ممکن است در تعلیم و تربیت هدفی فوراً به دست آید، اما یقیناً این مضار بر منافع آتی امروز بر جامعه خواهد چربید و ما لطمه خواهیم خورد. اگر به تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی کمک کنیم، در دهه آینده نظام آموزش و پرورش با گذشته متفاوت خواهد بود. البته امروز رگه‌هایی از این تغییر و اصلاح رو به کمال را در نظام آموزش و پرورش می‌بینیم. اکنون در مدارس ما مباحث تفکر، پژوهش، سبک زندگی، کار و فناوری، نگاه نو به مبانی و ارزش‌ها خود را نشان داده است. نهادها و گزارش‌های بین‌المللی که ما را رصد می‌کنند هم حکایت از این تغییر و اصلاح دارند.»

حجت‌الاسلام محمدیان با تأکید بر اینکه علاوه بر کتاب‌ها، همه مواد و رسانه‌ها و نیز تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی شامل دستورالعمل سامان‌دهی می‌شوند گفت: «مواد و رسانه‌های آموزشی اعم از کتاب هستند و شبکه‌ها و تجهیزات کمک آموزشی را هم شامل می‌شوند. حتی بخش‌هایی مانند سازمان نوسازی و تجهیز مدارس که تأمین و تهیه کلان این ابزارها را در آموزش و پرورش به عهده دارند این استانداردها را رعایت می‌کنند. به عبارت دیگر تولیدکنندگان ابزارها و رسانه‌های کمک آموزشی زمانی موفق خواهند بود که تولیداتشان منطبق با استانداردهای ما باشد. البته منظور ما از استاندارد کاربردهای آموزشی و میزان مؤثر بودن تولیدات است.»

تشویق و تنبیه به موازات هم

وی با اشاره به اینکه تا به حال برای سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی از روش‌های تشویقی استفاده شده گفت: «ما تا به حال از روش‌های تشویقی برای سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی استفاده کرده‌ایم. برای این منظور جشنواره‌هایی مثل جشنواره فیلم رشد، کتاب رشد، جشنواره تولید محتوای الکترونیک و حتی جشنواره عکس آموزشی رشد را برگزار می‌کنیم تا منابع کمک آموزشی مناسب شناسایی و معرفی شوند. اما همیشه نمی‌توانیم با این روش عمل کنیم و گاهی تنگ‌ری لازم است. از این رو از نهادهایی مثل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش،

۱۶ سال سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی
محمد ناصری، مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در ادامه این نشست به بیان تاریخچه‌ای از فعالیت‌های سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی پرداخت. وی گفت: «سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی از سال ۱۳۷۸ سامان‌دهی مواد و رسانه‌های آموزشی - که عمدتاً کتاب بودند - را آغاز کرد تا از ظرفیتی که بخش خصوصی و ناشران دولتی دارند در جامعه به‌درستی استفاده شود. به همین جهت به کمک مؤلفان کتاب‌های درسی، کارشناسان مجربی که در این حوزه صاحب‌نظرند، معلمان با تجربه و کسانی که دستی به قلم داشتند سیاست‌گذاری‌ها، خط‌مشی‌ها و استانداردها را تدوین کرد. سپس این استانداردها به ناشران و جامعه ارائه و در سال ۱۳۷۹ نخستین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد برگزار شد. در آن دوره، از میان کتاب‌هایی که به دبیرخانه جشنواره رسید کمتر از ۲۰ درصدشان مطابق استاندارد بود؛ یعنی ۸۰ درصد کتاب‌ها خلاف اهداف آموزش و پرورش بودند. در واقع هدف این جشنواره حساس کردن جامعه و تشخیص کتاب‌های خوب و بد بود؛ به این ترتیب که کتاب‌های خوب و مناسب معرفی شوند تا معلمان علاقه‌مند آن‌ها را به دانش‌آموزان معرفی کنند.»

مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی به دیگر فعالیت‌های سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در جهت

سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی اشاره کرد. وی گفت: «یکی دیگر از مهم‌ترین فعالیت‌ها در این زمینه انتشار «کتاب‌نامه رشد» است. این کتاب‌نامه در واقع فهرست توصیفی کتاب‌های استاندارد است. از سال ۱۳۷۹ تا امروز ۲۱۴۵۵ عنوان کتاب مناسب به شکل توصیفی در ۷۵ شماره کتاب‌نامه معرفی شده‌اند. انتشار راهنماهای تولید کتاب‌های کمک آموزشی از دیگر اقدامات ما در این زمینه بود. در این راهنماها تقسیم‌بندی‌های کتاب‌های کمک آموزشی و استانداردهای آن‌ها عنوان و به ناشران ارائه شد. فصل‌نامه جوانه نیز که از دو سال پیش به صورت الکترونیک منتشر می‌شود به مسائل سامان‌دهی، مسائل حوزه نشر، کتاب‌های کمک آموزشی و چالش‌هایی که در این حوزه وجود دارد می‌پردازد.»

معرفی کتاب‌های مناسب و استاندارد در کتاب‌های درسی موضوع دیگری بود که ناصری به آن اشاره کرد: «در انتهای کتاب‌های درسی صفحه‌ای را در نظر گرفتیم که کتاب‌های مناسب همان پایه را معرفی می‌کند. البته علاوه بر کتاب‌ها، مواد و رسانه‌های آموزشی دیگری مانند فیلم و نرم‌افزار هم معرفی می‌شوند. تأکید بر کتاب به این دلیل است که بالغ بر ۹۰ درصد از مواد آموزشی و تربیتی را کتاب‌ها تشکیل می‌دهند. اما نرم‌افزارها و فیلم‌های آموزشی، وسایل و ابزارها هم در سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی بررسی می‌شوند. تفاوتی که در این زمینه وجود دارد آن است که همکاران ما در دفتر تکنولوژی آموزشی نرم‌افزارها و فیلم‌ها را پیش از تولید انبوه بررسی می‌کنند و نهایتاً زمانی به آن‌ها اعتبارنامه داده می‌شود که استاندارد باشند. اما با توجه به اینکه بر اساس قانون مجوز انتشار کتاب باید از سوی وزارت ارشاد صورت بگیرد، ما کتاب‌هایی را که منتشر و تولید انبوه شده‌اند را بررسی می‌کنیم.»

همه راه‌های سامان‌دهی

مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در ادامه به برگزاری کارگاه‌های آموزشی به منظور تبیین رویکردهای برنامه‌های درسی اشاره کرد و افزود: «از دیگر کارهای مهمی که در این سال‌ها انجام شده برگزاری کارگاه‌های آموزشی است. به این معنا که کارشناسان دفتر تألیف کتاب‌های درسی، مدیران تولید یا مدیران عاملان نشر را نسبت به رویکردهای جدید کتاب‌های درسی توجیه می‌کنند. شاید یکی از دلایلی که امروزه بازار نشر به سمت استانداردهای ما در حرکت است، توجیه دقیقی است که طی این کارگاه‌های آموزشی صورت گرفته است. ما از ظرفیت نمایشگاه کتاب هم برای هدایت ناشران به این جریان استفاده می‌کنیم. ایجاد و راه‌اندازی سامانه کنترل کیفیت مواد و رسانه‌ها و تجهیزات آموزشی هم از دیگر راهکارهایی است که برای تسهیل این جریان راه‌اندازی شده است. همکاران ما مهری را طراحی کرده‌اند که مانند مهر

استاندارد خواهد بود. بدین معنا که چاپ این مهر روی فیلم یا بسته آموزشی و کتاب نشان‌دهنده استاندارد بودن آن از نظر آموزش و پرورش است.»

ناصری در ادامه گفت: «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی نهایت تلاش خود را می‌کند تا همه کالاهای فرهنگی، آموزشی و تربیتی که قرار است به بازار عرضه شوند استانداردهای آموزش و پرورش را دریافت کنند.»

وی همچنین به همراهی رسانه ملی در عدم تبلیغ منابع غیر استاندارد گفت: «امیدواریم رسانه ملی بیش از گذشته با ما همکاری کند. متأسفانه برخی از آثاری که در رسانه ملی معرفی می‌شوند خلاف استانداردهاست و ما باید راه مطمئنی پیدا کنیم تا کسانی که در حوزه آموزشی کار تجارتي می‌کنند صدا و سیما را دور نزنند.»

طراحی استاندارد ملی برای تولید کتاب کمک آموزشی

علی سعادتی، مدیرکل دفتر آموزش و ترویج سازمان ملی استاندارد از دیگر حاضران در این نشست بود. وی با اشاره به برخی اسناد درباره افزایش پوشش استاندارد گفت: «در برخی اسناد مانند بند ۲۴ سیاست اقتصاد مقاومتی که مقام معظم رهبری ابلاغ کردند، تأکید خاصی بر افزایش پوشش استاندارد محصولات، اعم از کالا و خدمت شده است. همچنین بند ۳۰ برنامه ششم بر تدوین سند جامع نظام استانداردسازی کشور دارد. علاوه بر این، در مصوبه شورای عالی استاندارد تکلیف شد که دستگاه‌های اجرایی، دفاتر استانداردسازی را در دستگاه‌ها راه‌اندازی کنند.»

وی جلوگیری از تشویش افکار عمومی در حوزه نظارت بر استانداردها را ضروری دانست و افزود: «به نظر می‌آید در حوزه نظارت باید به شیوه‌ای عمل کنیم که موجب تشویش اذهان عمومی نشود. در قانون، موضوع استاندارد و استانداردسازی تعریف شده است، بنابراین باید مراقب باشیم دوگانگی در استانداردها ایجاد نشود. در این زمینه می‌توان از نظام‌های استانداردسازی دنیا الگو گرفت.»

سعادت‌تی به عنوان نماینده سازمان ملی استاندارد با اعلام آمادگی این سازمان در طراحی استاندارد ملی در تولید مواد و رسانه‌های کمک آموزشی گفت: «به نظر می‌آید بهتر است سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی در پروسه استاندارد ملی قرار بگیرد به طوری که استاندارد مشخصی برای تولید مواد و رسانه‌های آموزشی در کشور وجود داشته باشد. در این صورت حتی اگر ناشر خارجی قصد تولید کتاب یا نرم‌افزار برای جامعه ایران را داشته باشد می‌تواند به استانداردهای ما دسترسی پیدا کند.»

مدیرکل دفتر آموزش و ترویج سازمان ملی استاندارد در ادامه افزود: «در سازمان ملی استاندارد برای همه تولیدات و خدمات استانداردهایی تعریف شده است از این رو فعالیت‌های شما در استانداردسازی منابع آموزشی و تربیتی هم می‌تواند در سامانه سازمان ملی استاندارد ثبت و ضبط شود. با توجه به اینکه ما برای

درباره استانداردهای آموزشی اطلاع کافی ندارند. ما معتقدیم نباید منابع غیراستاندارد وارد مدارس شود اما می‌بینیم که چنین منابعی تولید می‌شود و به مدرسه‌ها راه پیدا می‌کند. بنابراین باید ویژگی‌های کتاب‌ها و مواد آموزشی استاندارد را تعریف و ارائه کنیم تا مردم منابع استاندارد از غیراستاندارد را تشخیص دهند. پیشنهاد می‌کنم برای این کار از رسانه ملی کمک بخواهیم تا در برنامه‌های آن به ویژگی‌های منابع مناسب بپردازیم.»

حدادی با بیان اینکه معلمان و مدیران مدارس هم در استفاده دانش‌آموزان از منابع نامناسب تأثیرگذارند افزود: «ما برای رسیدن به هدف، باید سراغ مدیران مدارس و معلمان هم برویم. متأسفانه بیشترین خریداران و عرضه‌کنندگان این کتاب‌ها معلمان و مدیران هستند چون هم تحت تأثیر تبلیغات قرار می‌گیرند و از سوی دیگر مشوق‌هایی از برخی ناشران و مؤسسات

دریافت می‌کنند. برخی ناشران حتی کتاب‌های خود را به‌طور رایگان به مدارس می‌دهند. باید جلوی این فعالیت‌ها از طریق آگاهی‌بخشی و آموزش گرفته شود. باید به این منظور و نیز برای حمایت از برنامه درسی ملی، کلاس‌های ضمن خدمت برای سطوح مختلف آموزش و پرورش در نظر بگیریم.»

وی به برخی دیگر از راهکارهای جلوگیری از ورود منابع غیراستاندارد به مدارس اشاره کرد و گفت: «بهترین افرادی که می‌توانند از این موضوع حمایت و صیانت کنند، معلمان هستند. ضمناً در ماده ۳ مصوبه، حمایت از تولیدکنندگان، ناشران و افرادی که می‌توانند منابع استاندارد تولید کنند مدنظر قرار گرفته است. بنابراین باید از معلمانی که توانمندی تولید مواد آموزشی مناسب را دارند حمایت کنیم. اگر معلمی که هم به حوزه تعلیم و تربیت آشناست و هم دانش‌آموزان را می‌شناسد دست به تولید بزند، دیگر اجازه نخواهد داد منابع غیراستاندارد و نامناسب به کلاسش راه یابند. معلمان زیادی هستند که هم در حوزه الکترونیک و هم در حوزه مکتوب آثاری دارند اما تنها بر اساس ماده ۵ به آن‌ها مجوز داده می‌شود یعنی فقط اجازه تبلیغ دارند. پیشنهاد می‌دهم اگر تولیدات معلمان استاندارد بود، مدارس بتوانند از آن‌ها در کلاس استفاده کنند تا به این ترتیب راه ورود منابع آموزشی نامناسب به مدارس گرفته شود.»

تشویق معلمان و مدارس تابع قانون

جهان آرا، کارشناس مسئول معاونت آموزش ابتدایی، با بیان اینکه برای سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی نخستین گام بررسی مدارس است گفت: «برای اینکه بتوانیم سامان‌دهی بهتری داشته باشیم باید سراغ مدارس برویم چون کتاب‌های تولید شده به تشویق معلمان و مدیران و با استقبال خانواده‌ها

استانداردها عمر ۵ ساله در نظر می‌گیریم، همه استانداردها به روز می‌شوند و توسعه پیدا می‌کنند. این بستر در سازمان ملی استاندارد برای حضور سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی در این فرایند وجود دارد تا بتوان نگرانی‌های حوزه نظارت را برطرف کرد.»

تعریف فیلترهای استاندارد پیش از چاپ کتاب

نیک‌نام حسینی پور، مشاور توسعه منابع انسانی معاونت فرهنگی وزارت ارشاد نیز با اشاره به تعریف فیلترها و کانال‌هایی پیش از انتشار کتاب‌های کمک آموزشی گفت: «درباره کتاب‌های کمک آموزشی می‌توان کانال‌ها و فیلترهایی را تعریف کرد که مشکلات تا حدودی رفع شوند. مثلاً اگر کتابی درباره شهید مطهری به دست ما برسد، پیش از ارائه مجوز درباره محتوای کتاب از دفتر نشر آثار شهید مطهری استعلام می‌گیریم و بعد به آن مجوز می‌دهیم. در حوزه کتاب‌های آموزشی و کمک آموزشی هم می‌توان چنین فرایندی را تعریف کرد. به این ترتیب که در رابطه با محتوای کتاب از سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی استعلامی گرفته شود چرا که در وزارت ارشاد محتوای تخصصی مدنظرمان نیست اما در صورت تعریف این فرایند می‌توان بر کیفیت کتاب‌های کمک آموزشی اثربخشی مثبتی داشت.»

مسعود پایدار، نماینده اتحادیه ناشران و کتاب‌فروشان تهران هم با بیان اینکه نخستین و اصلی‌ترین ممیزان آثار خوب از بد، معلمان و دانش‌آموزان هستند، درباره تخلف برخی ناشران گفت: «در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یک هیئت رسیدگی وجود دارد که به شکایاتی که از ناشران شده رسیدگی می‌کند. علاوه بر این کمیسیون رسیدگی به شکایات و حل اختلاف در اتحادیه به این تخلفات رسیدگی می‌کند. این کمیسیون حکم هم صادر می‌کند اما ضمانت اجرای قانونی چندانی ندارد گرچه می‌تواند در محاکم قضایی مدنظر قرار بگیرد.»

وی افزود: «به نظر می‌رسد هزینه‌های ممیزی عناوین زیاد کتاب‌های کمک آموزشی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بسیار بیشتر از زمانی است که این کتاب‌ها توسط ذی‌نفع‌شان - که همان آموزش و پرورش است - در چارچوب قانون رسیدگی شود. اتحادیه ناشران و کتاب‌فروشان تهران هم اعلام آمادگی می‌کند تا در این زمینه اطلاع‌رسانی لازم را به عمل آورد.»

حمایت از معلمان مؤلف، سدی در مقابل منابع غیر استاندارد

ابوالقاسم حدادی، معاون پژوهش، برنامه‌ریزی و نیروی انسانی آموزش و پرورش شهر تهران در ادامه این جلسه آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی به خانواده‌ها درباره استانداردهای آموزشی را مهم‌ترین نکته دانست. وی گفت: «ما برای سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی به فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی در داخل و خارج از آموزش و پرورش نیاز داریم چون بسیاری از خانواده‌ها

حدادی: ما برای

سامان‌دهی منابع

آموزشی و تربیتی

به فرهنگ‌سازی و

آگاهی‌بخشی در داخل و

خارج از آموزش و پرورش

نیاز داریم چون بسیاری

از خانواده‌ها درباره

استانداردهای آموزشی

اطلاع کافی ندارند

استفاده می‌شوند. در این زمینه می‌توان دو راه را در پیش گرفت. نخست آنکه استانداردهایی را برای تألیف کتاب‌های کمک آموزشی تدوین کرد و از هرج و مرجی که در این بازار به خصوص در رابطه با منابع دوره ابتدایی وجود دارد جلوگیری کرد. سپس باید مدارسی که از تولیدات استاندارد معلمان خود استفاده می‌کنند مورد تشویق قرار بگیرند تا دیگران هم به این سمت و سو حرکت کنند.»

ارجحیت روش‌های تشویقی

فرشاد سیفی، مدیر امور آگهی بازرگانی صدا و سیما از دیگر مسئولانی بود که در این نشست حضور داشت. وی درباره تبلیغات

مواد و منابع آموزشی در رسانه ملی گفت: «ما برای تبلیغات همه کالاها و خدمات مستندات لازم را از تولیدکنندگان دریافت می‌کنیم اما در زمینه تبلیغ منابع آموزشی نکته‌ای وجود دارد. قانون، مجوز نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را به رسمیت می‌شناسد و مصوبه ۸۲۸ عرضه و خرید این منابع در داخل آموزش و پرورش یعنی مدارس را نیازمند مجوز دانسته است.»

وی با اعلام آمادگی صدا و سیما برای همکاری در تبلیغ منابع مناسب و استاندارد گفت: «من معتقدم در این جریان باید

راه‌های تشویقی را پی بگیریم چون تجربه نشان داده است که از راه‌های سلبی به نتیجه مطلوب نرسیده‌ایم. از این رو اگر منابعی که تا به حال توسط صدا و سیما تبلیغ شده، استاندارد و مناسب بوده‌اند، می‌توانیم آن را به صورت ویژه و برجسته در تبلیغ عنوان کنیم تا تشویقی برای ناشر و نیز ناشران دیگر باشد. همچنین به عنوان نماینده صدا و سیما آمادگی این سازمان برای تولید برنامه‌ها را -چه به صورت میزگرد و چه به صورت برنامه آموزشی- در راستای معرفی فعالیت‌های سامان‌دهی به مردم اعلام کنیم.»

نظارت آموزش و پرورش کافی نیست

عفت بلوسی، مدیر کمیسیون برنامه‌های درسی و تربیتی شش‌ساز عالی آموزش و پرورش، با تأکید بر ارتباط درون و بیرون سازمان آموزش و پرورش برای موفقیت سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی گفت: «فعالیت‌هایی که برای سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی در داخل سازمان آموزش و پرورش انجام داده‌ایم رو به توسعه است اما فعالیت‌هایی مانند کتاب‌نامه رشد، توان ما در بررسی کتاب‌ها و ارائه استانداردها به توسعه بیشتری نیاز دارد. مهم‌ترین مسئله این است که از توانمندی‌های بخش خصوصی برای نظارت و ارزشیابی استفاده کنیم. نظارت درونی بر عهده آموزش و پرورش است اما بررسی‌هایی که انجام دادیم نشان دادند

تنها راه نظارت بر استفاده از منابع نامناسب داخل مدرسه نیست، یعنی باید نظارت بیرونی هم داشته باشیم. می‌توان در این زمینه سطح‌بندی‌هایی انجام داد. مثلاً می‌توان بعضی از استانداردهای سطح اول را که می‌تواند مانع از تولید و انتشار ماده آموزشی غیراستاندارد شود با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هماهنگ کرد. اینکه از این وزارتخانه بخواهیم همه استانداردها را در ممیزی لحاظ کند مسلماً در این برهه از زمان قابل تحقق نیست اما می‌توان بخشی از معیارها را به این وزارتخانه معرفی و از آن‌ها درخواست کرد که در ساختارشان یک کارشناس آموزشی پیش‌بینی کنند. هم‌زمان می‌توان از ناشران و اتحادیه آن‌ها برای نوعی نظارت بیرونی کمک گرفت.»

وی درباره کیفیت استانداردها نیز گفت: «در بررسی‌هایی که صورت گرفت متوجه شدیم برخی از معلمان با استانداردهای ما مشکل دارند. یعنی معتقدند همان کتابی که براساس استانداردهای ما مناسب نیست، در کلاس درس به آن‌ها کمک کرده است. بنابراین باید سطح کیفی استانداردها توسعه پیدا کند. البته ما باید توان بررسی همه آثار در بازار را داشته باشیم که متأسفانه هنوز این توان را نداریم و این موضوع که نزدیک به ۲۱ هزار عنوان کتاب در کتابنامه‌ها معرفی شده به این معنی نیست که بقیه آنچه بررسی نشده منابع نامناسبی هستند بلکه توان ما محدود است. از این رو باید استانداردهایمان را همگانی کنیم.»

همه با هم برای اصلاح

در انتهای این نشست، حجت‌الاسلام محمدیان با بیان اینکه آموزش و پرورش مجموعه‌ای تک عاملی نیست گفت: «آنچه در طی این سال‌ها انجام داده‌ایم باعث شده تا میزان منابع مناسب و استاندارد از ۲۰ درصد به ۶۰ درصد برسد. این موفقیت بزرگی است اما هنوز در بخش‌هایی کاستی‌هایی هست. بخشی از این کاستی‌ها به تولید، بخشی به نظارت و قسمتی هم به توزیع و تبلیغ مربوط است.»

وی در ادامه به تقسیم کار توافقی پرداخت و گفت: «به عنوان مثال می‌توان کار تبلیغات کتاب‌نامه رشد را به سازمان صدا و سیما سپرد تا منابع مناسب برای هر پایه را معرفی کند. از سوی دیگر ناشران برای تبلیغ در صدا و سیما ابتدا از آموزش و پرورش مجوز دریافت کنند. ما هم آمادگی داریم این کتاب‌ها را طی دو هفته بررسی و جواب مثبت یا منفی را اعلام کنیم. برای استفاده از ظرفیت بخش خصوصی هم اجازه قانون لازم است تا بتوانیم رسیدگی برخی کتاب‌ها را به چند ناشر مهم بسپاریم. اما در عین حال ارائه معیارها و استانداردها به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی باعث خواهد شد تا از نگرانی‌هایمان درباره برخی موضوعات بدیهی کاسته شود. همچنین باید تفاهم‌نامه با سازمان ملی استاندارد را احیا و بررسی ارتقای استانداردهایمان به استانداردهای ملی و حتی بین‌المللی را آغاز کنیم تا مشکلاتمان به حداقل برسد.»

سعادت‌تی: به نظر می‌آید بهتر است سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی در پروسه استاندارد ملی قرار بگیرد به طوری که استاندارد مشخصی برای تولید مواد و رسانه‌های آموزشی در کشور وجود داشته باشد